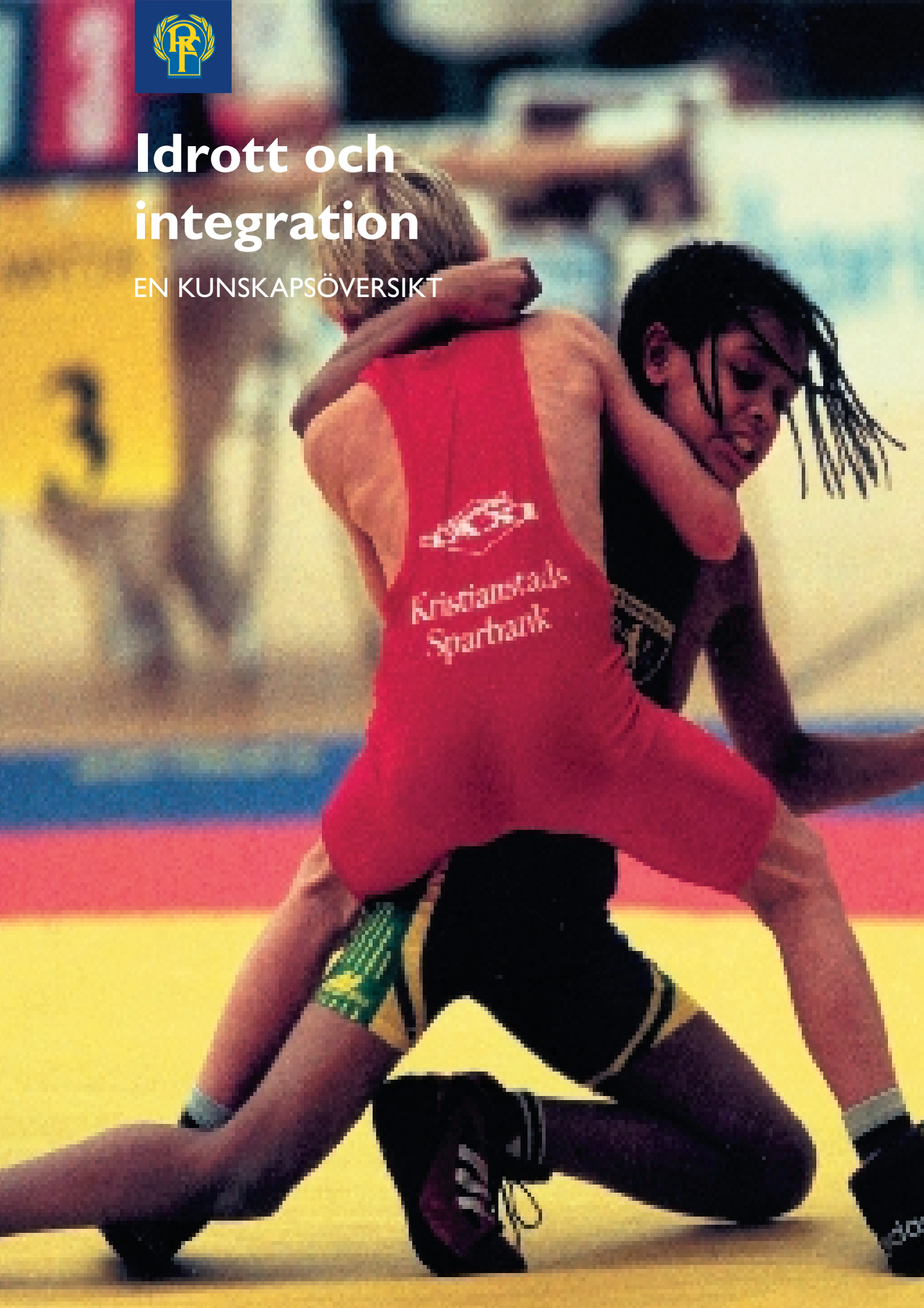

Idrott och integration

EN KUNSKAPSÖVERSIKT

Förord

Den svenska idrottsrörelsen är med sina tre miljoner medlemmar och cirka 600 000 ideella ledare en viktig del av det svenska samhället.

Under senare år har relationen mellan idrotten och samhället blivit ett område som fått allt mer uppmärksamhet av forskare och studenter på högskolor och universitet i Sverige. Frågor om idrottens roll i samhället lyfts idag på många humanistiska och samhällsvetenskapliga institutioner i landet.

Denna rapport är den första i en serie kunskapsöversikter om svensk samhällsorienterad forskning om idrott. Rapporten sammanfattar kortfattat humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning om idrott och integration. Varje rapport i serien fokuserar på ett kunskapsområde, går igenom de viktigaste studierna och presenterar de mest betydelsefulla resultaten.

Rapporten vänder sig i första hand till dig som vill ha mer kunskap om forskning kring idrottens samhällsnytta. Den är till för dig som i ditt arbete eller som förtroendevald inom idrotten möter beslutsfattare i kommuner och näringsliv.

Rapporten är sammanställd av Johan R Norberg som är doktorand i historia vid Stockholms universitet och arbetar med en avhandling om idrottsrörelsens förhållande till staten 1919 - 1970. Johan R Norberg har också tillsammans med Jan Lindroth, varit redaktör för Riksidrottsförbundets (RF:s) jubileumsskrift inför 100-årsjubileet 2003. Rapporten är framtagen inom ramarna för Riksidrottsförbundets projektområde Idrottens samhällsnytta, vilket hör till den idrottspolitiska enheten inom Riksidrottsförbundet. Johan R Norberg ansvarar för sammanställningen som inte nödvändigtvis behöver spegla RF:s officiella åsikter.

Riksidrottsförbundet i juni 2002

Innehåll

Inledning.....	7
Forskning om idrott och integration.....	9
Etnicitet och social mångfald -belastning eller tillgång inom barn- och ungdomsidrotten	9
Fritid i skilda världar.....	11
Etnologiska perspektiv på invandrare och idrott	13
Idrotten som integrationsarena.....	15
Vidare läsning.....	17

Inledning

Idrott är ett globalt samhällsfenomen - det är en aktivitet som berör och engagerar människor i alla kulturer. Idrottens utformning och regelverk är dessutom universella och oftast välkända var man än befinner sig i världen. Mot denna bakgrund är idrottens potential som integrationsarena i det närmaste självklar. I idrotten kan människor finna en mötesplats där ålder-, kultur- och språkbarriärer annars utgör ett hinder. I idrotten kan invandrare och etniska minoriteter integreras i sina nya samhällen utan att förlora den egna identiteten. Idrotten kan således utgöra en kulturöverbyggande arena där människor av olika ursprung men med ett gemensamt intresse, får möjlighet att lära känna varandra och därigenom även förstå och respektera skilda värderingar och ideal.

Inom idrottsrörelsen har integrationsperspektivet uppmärksammats allt mer under senare decennier. På central nivå kan genombröttet dateras till mars 1981 och inrättandet av en invandrarkonsulent hos Riksidrottsförbundet (RF). Samma år utarbetades dessutom ett handlingsprogram - Idrott för invandrare - som bland annat fastslog att *"alla invandrare - oavsett ålder och förmåga - ska känna sig välkomna inom den svenska idrotten"*. Denna ståndpunkt har därefter återkommit i olika policydokument. Som exempel kan nämnas följande uttalande, hämtat ur RF:s idéprogram "Idrotten vill" från 1995:

"Idrotten är till hela sin del internationell. Idrottsligt utbyte mellan olika nationer och etniska grupper på alla nivåer breddar våra kontakter. Den ökar vår förståelse för andra kulturer, och stärker samverkan mellan människor över nationsgränserna. Genom att idrotten är gränslös kan den via föreningarna bidra till att integrera nykomlingar i det svenska samhället. Människor av olika nationalitet, ras och religion kan med idrottsgemenskapen som utgångspunkt lära känna varandra, respektera och förstå varandras olika värderingar, vilket motverkar främlingsfientlighet och rasism."

Vad vet vi om integration och idrott?

Idrottens integrerande möjligheter har även uppmärksammats av statsmakterna och framhållits som ett av motiven bakom idrottsrörelsens offentliga stöd. Därtill har särskilda medel utgått till integrationsfrämjande projekt i idrottsföreningars regi.

Men att idrott kan utgöra en integrationsarena - och att idrottsrörelsen har detta som prioriterad målsättning - säger inget om den faktiska situationen. Vad vet vi egentligen om den verksamhet som bedrivs ute i idrottsföreningarna? Vad innebär det att vara invandrare i idrottsrörelsen? Är verksamheten i praktiken lika öppen "för alla" eller finns det faktorer som begränsar idrottens tillgänglighet för invandrargrupper? Har vår etniska och kulturella bakgrund någon betydelse huruvida vi väljer att idrotta eller inte och påverkar bakgrunden valet av idrottsgren? Fyller idrotten en integrerande funktion?

Fyra studier gjorda

I denna rapport presenteras det rådande forskningsläget om idrotten ur ett integrationsperspektiv. Redan en översiktlig granskning visar att vår kunskap är förhållandevis begränsad. Det finns blott en handfull studier att tillgå - mer konkret fyra undersökningar. I två av dessa behandlas invandrarproblematiken dessutom som endast en av flera aspekter. Därtill är två studier explicit inriktade på en enda idrottsgren, fotboll. Även om området har uppmärksammats är utan tvekan ökade forskarinsatser motiverade.

Mer positivt är att den forskning som gjorts uppvisar stora skillnader i ansatser och att resultaten på ett intressant sätt kompletterar varandra. Forskarna kommer från olika vetenskapliga discipliner och deras undersökningar har utgått från vitt skilda frågeställningar. Medan vissa forskare fokuserat på idrottens tillgänglighet för invandrargrupper har andra valt att studera skillnader mellan olika ungdomsgruppers livsstilar, fritidsaktiviteter, värderingar och framtidsperspektiv. Därtill har de metodologiskt använt sig av allt från större enkätstudier till intervjuer och deltagande observation.

Vad är ”invandrare” och ”svenskar”?

Slutligen bör påpekas att flera forskare framhållit vilka betydande svårigheter som är förknippade med att studera idrott ur ett integrationsperspektiv. Problemet är om det över huvud taget är möjligt - och vetenskapligt försvarbart - att sammanföra grupper från olika kulturer i kategorier som ”invandrare” och ”svenskar”. Eller som pedagogen Per Nilsson formulerar saken:

”Att växa upp i Norge eller Turkiet är två helt skilda saker, som i sin tur är något helt annat än att växa upp i Somalia eller Indien. Det finns ingenting som talar för att ungdomar som har vuxit upp i Storbritannien har mer gemensamt med iranska ungdomar än med svenska ungdomar, eller att svenska ungdomar generellt har mer gemensamt sinsemellan än vissa grupper svenska ungdomar har med vissa grupper ungdomar i exempelvis USA.”

Kort sagt är frågor om nationalitet och etnicitet komplicerade och mångfacetterade. De är aspekter inom idrotten som inte heller kan eller får studeras isolerade från andra faktorer såsom kön, geografi, socioekonomi och identitetsformering. Först då kan vi på allvar börja närma oss kunskap om idrottens faktiska betydelse som integrationsarena.

Härefter presenteras kortfattat de fyra studierna. Tonvikten ligger på undersökningarnas utformning och faktiska resultat på bekostnad av forskarnas mer allmänna teoretiska resonemang och analyser. Varje forskare presenteras med namn och adress. För dem som önskar att läsa vidare avslutas rapporten med en litteraturlista.

Forskning om idrott och integration

Etnicitet och social mångfald – belastning eller tillgång inom barn- och ungdomsidrotten (2001)

Forskare: Rolf Carlson, fil dr pedagogik, högskolelektor vid Idrottshögskolan i Stockholm

Adress: Idrottshögskolan
Institutionen för idrott- och hälsovetenskap
Box 5626, 114 86, Stockholm

Rolf Carlson är pedagog med en omfattande forskning kring barns och ungdomars villkor för idrottsutövande. En intresseinriktning rör utveckling till framgång inom tävlingsidrott. Ett annat område utgör idrott och invandrare. I den sistnämnda frågan presenterades nyligen en rapport, *Etnicitet och social mångfald. Belastning eller tillgång inom barn- och ungdomsidrotten* (2001).

Föreningsidrott i Södermanland

Carlsons forskning om idrott ur ett integrationsperspektiv inleddes 1995 med en mindre pilotstudie i Strängnäs kommun (se Rolf Carlson, *Föreningsidrotten i en mångkulturell miljö* (1996)). Initiativtagare var Södermanlands Idrottsförbund och Södermanlands läns landsting. Studien omfattade 64 elever från årskurs fyra och nio i två skolor. Projektet utvecklades därefter till att omfatta sex kommuner i Södermanlands län (Eskilstuna, Flen, Katrineholm, Nyköping, Strängnäs, Vingåker) samt en kommun i Stockholms län (Södertälje). Sammanlagt deltog nu 734 elever i åldrarna elva till 16 år (årskurserna fem, sju och nio). Av dessa var 392 invandrarungdomar och 342 utgjorde en så kallad kontrollgrupp med barn av svensk härkomst. Carlsons definition för att en person skulle klassificeras som invandrare var att båda föräldrarna var eller tidigare varit utländska medborgare.

Analys av villkor för idrott

Syftet med undersökningen var att analysera villkor för idrottsutövning med utgångspunkt i social mångfald. De frågeställningar som studien avsåg att besvara handlade om:

- Tidig involvering i idrotten, erfarenheter och aktivitetsformer under debutåren, bakomliggande orsakssamband, påverkansfaktorer, preferenser och urval.
- Fördjupat engagemang i idrott, mönster baserade på de första årens verksamhet och av betydelse för vidare inläring och utvecklingsprocesser.
- Idrottsrörelsens mål och riktlinjer, i vilken mån intentioner och styrdokument följs i verkligheten.

På grund av undersökningens karaktär ägnades inledningsvis stor energi åt att förankra projektet hos berörda kommuner. Dessa bidrog även aktivt med uppgifter om exempelvis kommundelar, befolkningsunderlag, förekomsten av etniska grupper och föreslog själva vilka skolor som borde ingå i undersökningen. Undersökningen genomfördes praktiskt i samverkan mellan Carlsson och berörda klasslärare, klassföreståndare eller lärare vilka även ”påtog sig uppgiften att genomföra datainsamlingen i de fall detta förfaringssätt var mest lämpligt”.

Datainsamlingen genomfördes med frågeformulär. Skolpersonalen fick själva göra en bedömning av vilka elever som ”mötte definitionen på invandrare” och därefter göra ett urval bland övriga elever som kontrollgrupp. Enkäten omfattade frågor rörande idrottsutövning inom och utom föreningslivet, ålder vid idrottsdebut och val av idrott, motiv för idrottsutövningen, idrottsämnet i skolan, fritidsaktiviteter i allmänhet, levnadsförhållanden samt syskon och föräldrars idrottsutövning.

Några resultat

- Invandrarungdomar är relativt sett mindre aktiva inom föreningsidrotten. Bland invandrarflickorna var endast 30 procent medlemmar i en idrottsförening mot 54 procent av flickorna i kontrollgruppen. Bland pojkarna tillhörde 59 procent av invandrarungdomen en idrottsförening mot 74 procent i kontrollgruppen.

- Invandrarungdomar är mindre fysiskt aktiva. Hela 40 procent av invandrarflickorna ansåg sig vara näst intill fysiskt inaktiva mot 18 procent i kontrollgruppen. Bland pojkarna var relationen 21 procent inaktiva invandrarungdomar mot 13 procent i kontrollgruppen.
- Invandrarungdomar, och särskilt invandrarflickor, debuterar senare i föreningsidrotten än andra ungdomar.

Slutligen kan tilläggas att rapporten Etnicitet och social mångfald även innehåller allmänna resonemang om bland annat barn- och ungdomsidrottandets utveckling under senare år och hur begrepp som ”invandrare” och ”etnicitet” skall definieras. Dessutom kartläggs RF:s olika policydokument i integrationsfrågor. I rapportens sista kapitel, ”Ett samtal om idrott”, resonerar Carlson om tävlingsidrotten i relation till social mångfald, jämställdhet och barns utveckling.

Ålder	”Invandrare”		”Svenskar”	
	Flickor	Pojkar	Flickor	Pojkar
-6	3	19	30	45
7-9	41	40	42	29
10-12	42	30	24	13
13-	14	11	4	13
Summa	100	100	100	100

- Det finns samband mellan invandrarbakgrund och val av idrott. Som exempel kan nämnas att hela 46 procent av invandrarflickorna spelade basket mot endast 14 procent i kontrollgruppen. Bland pojkarna var skillnaderna tydligast inom ishockey. Denna idrott återfanns över huvud taget inte bland invandrapojkarnas tio mest populära idrotter anslutna till RF. Detta kan jämföras med att ishockey var den populäraste sporten hos 15 procent i kontrollgruppen.
- Rapporten visade stora skillnader i levnadsförhållanden och ekonomiska villkor. Som exempel kan nämnas att över 70 procent av invandrarungdomarna bodde i hyreslägenheter medan 63 procent av kontrollgruppen levde i villor eller radhus. Dessutom hade invandrarungdomarna genomgående mindre tillgång till idrottsutrustning i hemmet, till exempel skridskor och skidor.

Fritid i skilda världar (1998)

Forskare: Per Nilsson, fil dr i pedagogik, prefekt vid Lärarhögskolan i Stockholm

Adress: Institutionen för undervisning,
kommunikation och lärande
Lärarhögskolan i Stockholm
Box 34 103
Stockholm

Per Nilsson är pedagog och prefekt vid institutionen för undervisning, kommunikation och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm. 1998 presenterade Nilsson en brett upplagd undersökning av ungdomars fritids- och kulturliv, *Fritid i skilda världar* (1998). Studien som tillkommit på uppdrag av Ungdomsstyrelsen, RF och Statens kulturråd, behandlade bland annat ungdomars idrottande ur ett integrationsperspektiv.

Fritid i olika sociala miljöer

Undersökningen byggde på två delstudier: en riksrepresentativ och en kontextuell studie. I riksstudien, genomförd i samarbete med Statistiska centralbyrån (SCB), fick drygt 3000 ungdomar mellan 13 och 25 år besvara ett frågeformulär om sina fritidsaktiviteter, bland annat mediekonsumtion, föreningstillhörighet och idrottsvanor. Den följande kontextuella studien omfattade närmare 1600 ungdomar i 16-årsåldern (årskurs nio) i fyra geografiska områden "där den sociala miljön väsentligt skiljer sig såväl socioekonomiskt, etniskt som geografiskt men där andra förhållanden som exempelvis könsfördelningen är jämn." Mer konkret kom ungdomarna från:

- En utpräglad skogsbygd i norra Dalsland och Södra Värmland (Bengtstors/Årjäng).
- En mellanstor stad (Luleå).
- Stockholms innerstad (Södermalm och Östermalm).
- Stockholms södra förorter (Flemingsberg, Tumba och Vårby).

De fyra geografiska områdena skiljde sig på flera sätt från varandra. I detta sammanhang kan framförallt nämnas att andelen ungdomar

som själva var och/eller hade någon förälder som var födda i ett annat land än Sverige, uppgick till 68 procent i Stockholms södra förorter mot 34 procent i Stockholm city, 20 procent i Bengtstors/Årjäng och 17 procent i Luleå.

Datainsamlingen bestod dels av information från ungdomarna själva i form av ett förhållandevis omfångsrikt frågeformulär kompletterat med 56 djupintervjuer, dels statistik och information om orterna och skolorna i fråga.

Några resultat

Nilssons studie omfattade ett brett spektrum av ungdomars fritids- och kulturaktiviteter. I detta sammanhang måste presentationen avgränsas till några av den kontextuella undersökningens resultat i fråga om geografiska skillnader när det gäller ungdomarnas idrotts- och motionsutövning.

Variationer i föreningsaktiva

Nilsson noterade stora variationer i andelen ungdomar som uppgav att de ägnade sig åt föreningsidrott minst en gång i veckan. Störst andel idrottande ungdomar återfanns i Luleå, 67 procent av flickorna, 69 procent av pojkarna. För ungdomarna i invandrartäta Stockholm syd var motsvarande siffror 28 procent bland flickorna och 59 procent bland pojkarna. Liknande resultat framkom i fråga om medlemskap i en idrottsförening.

Fråga: "Är Du medlem i en idrottsförening?"

Ja-svar (procent).

	Andel flickor	Andel pojkar
Bengtstors	50	53
Luleå	65	67
Stockholm city	43	51
Stockholm syd	21	53

Skillnader i motionsvanor

Det framkom även skillnader i ungdomarnas motionsvanor. På frågan "hur mycket motionerar du på din fritid för närvarande?" fördelade sig svaren på följande sätt:

Fråga: Hur mycket motionerar du på din fritid för närvarande?								
Fysisk aktivitet	Bengtsfors		Luleå		Sthlm city		Sthlm syd	
	F	P	F	P	F	P	F	P
Nästan inget	9	15	7	12	10	14	15	12
Ganska lite	26	21	9	8	16	15	22	14
Gång 1gng/v	22	17	14	5	17	11	25	17
Jogging 1gng/v	23	20	26	18	36	24	26	25
Regelb. träning flera ggr/v	21	27	44	58	21	35	12	31
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

Märkbart är att:

- Endast i Stockholm syd var det fler flickor än pojkar som uppgav sig vara i det närmaste fysiskt inaktiva.
- Andelen flickor som ägnade sig åt regelbunden träning var betydligt lägre i Stockholm syd än i de övriga geografiska områdena.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Nilsons resultat på flera sätt överensstämmer med Carlsons ovan, framförallt i fråga om invandrarflickors lägre fysiska aktivitet och deltagande i föreningsmässigt organiserad idrottsutövning. Bland pojkarna verkar skillnaderna dock vara mindre.

Etnologiska perspektiv på invandrare och idrott

Forskare: Jesper Fundberg, doktorand vid Etnologiska institutionen, Stockholms universitet.

*Adress: Etnologiska institutionen
Stockholms universitet
106 91 Stockholm*

Fundberg är etnolog, och håller för närvarande på att avsluta en avhandling om pojkfotboll ur ett maskulinitetsperspektiv. Han har tidigare arbetat med etnicitet- och migrationsfrågor vid Mångkulturellt centrum i Botkyrka. I samband med detta arbete publicerades två rapporter, *Möten på fotbollsplan* (1996) och *Möten med föreningar* (1996). Fundberg har därefter även skrivit flera artiklar på temat idrott och integration (se nedan). Han medverkar för närvarande även i ett projekt där man mäter förändringar över tid (longitudinellt) under sociologen Tomas Petersons ledning, *De avgörande åren* (se vidare nedan).

Möten på fotbollsplan

Fundbergs forskning avviker på flera sätt från övriga bidrag. Först och främst kan nämnas att hans mest omfattande rapport, *Möten på fotbollsplan* (1996), inte tog sin utgångspunkt i idrottens tillgänglighet för invandrargrupper utan i den ständigt uppblossande debatten om ”stökiga” invandrarlag i fotboll. Mot denna bakgrund följde Fundberg två invandrarlags (ett senior- och ett juniorlag) verksamhet under ett års tid.

Syftet var dessutom utpräglat kvalitativt. Fundberg ville beskriva och analysera dessa invandrarlags erfarenheter och upplevelser av fotbollsspelande. Han ville också presentera spelares och ledares tolkningar av de möten som sker på och utanför planen och därigenom förstå hur symboliska och meningsskapande värden och agerande möts inom fotbollssporten. Metodologiskt byggde undersökningen på intervjuer, fältanteckningar och deltagande observation eftersom Fundberg medverkade som tränare för juniorlaget vårsäsongen 1994.

Jämförelser blir schabloner

Resultatet av Fundbergs breda och analyse-

rande infallsvinkel kan inte sammanfattas i några korta och koncisa punkter. Rapporten är att betrakta som en komplex och djuplodande berättelse där mötet mellan svenskar och invandrare inom fotbollen vävs samman med tankar om manlighet, etik, relationer och livsstilar. Fundberg noterar visserligen skillnader i hur hans invandrarlag uppfattar sig själva i förhållande till svenskar, till exempel att svenska spelare uppfattas som duktiga men allt för disciplinerade och tråkiga. Men samtidigt påpekar han att sådana jämförelser lätt utvecklas till normativa schabloner: att ”svenskars” agerande och beteende ofta får stå för det positiva medan invandrare får stå för det negativa.

”Den svartvita bilden av möten mellan svenskar och invandrare är ett exempel på hur den offentliga diskussionen ser ut idag. Utta-landen som ’invandrare spelar fotboll på det sättet därför att de kommer från den kulturen’ tycks få en ökad legitimitet allteftersom fler upprepar orden.”

Att skapa kategorier och normalitet

Fundberg har även givit ett viktigt bidrag till forskningen om idrott och integration i den mer resonerande artikeln *Invandrare och idrott. Om att skapa kategorier och normalitet* (2000). I artikeln förs ett kritiskt resonemang om hur tankefiguren ”invandraren” används i idrotts-sammanhang och hur detta bidrar till idrottens egen självförståelse. Över huvud taget menar Fundberg att vi alltför lätt tänker i kategorier som ”vi och dom”, och att invandrarna ofta tvingas spela rollen som jämförelseobjekt. En kritik är riktad mot massmedia och varför personer som Ludmila Engquist ofta framställs som ett föredöme för invandrarkvinnor medan till exempel Malin Ewerlöf aldrig framställs som förebild för Södertäljeflickor. En andra invändning är riktad mot idrottsrörelsen som, enligt Fundberg, skapar sin egen självförståelse just genom jämförande beskrivningar mellan det ”normala” och det ”annorlunda” oavsett om detta gäller invandrare, kvinnor, homosexuella eller handikappade.

Kritiken är även riktad mot forskarsamfundet och dess tolkningsmodeller. Att invandrarungdomar ofta söker sig till grenar som fotboll och basket förklaras gärna med en social dimension och att de ”söker sig till idrotter som ställer lägre krav på förkunskaper och materi-

ell standard”. Men att även så kallade svenska ungdomar utövar samma idrotter får helt andra tolkningar. Plötsligt blir det fråga om ungdomarnas rationella val - att fotboll och basket är ”vanliga och stora idrottsgrenar” och roliga sporter. I detta sammanhang tvekar Fundberg inte heller inför att rannsaka sina egna forskningsbidrag om idrott och invandrare och menar att det är först på senare tid som han insett hur lätt man använder en viss typ av frågor och perspektiv i detta forskningsområde.

”Insikten lägger sig över forskarens axlar som en våt filt, påtaglig, tyngande och avslöjande. I mina naiva försök att reducera de unga männens perspektiv och identitet till att handla om den etniska bakgrunden eller invandrarskapet tvingades jag inse att deras (fotbolls-) liv självklart rymde så mycket mer, också helt andra frågor och tankar än det etniska. Vid en snabb jämförelse med ett fältarbete som jag bedrivit under lika lång tid i ”normalitetens centrum” - bland fotbollspelande svenska, heterosexuella, medelklassmän och pojkar - är det påtagligt hur mycket vidare och öppnare frågor som jag ställde till dem.”

Idrotten som integrationsarena

Forskare: Tomas Peterson, professor i idrottsvetenskap

Adress: Malmö högskola
Lärarytbildningen, avdelningen
för bild, idrott och musik
205 06 Malmö

Tomas Peterson är sociolog och Sveriges förste professor i idrottsvetenskap. Hans idrottsforskning är omfattande och med tonvikt på fotboll samt idrotten som uppfostringsmiljö. Petersons bidrag till idrott ur ett integrationsperspektiv finns publicerad i artikeln *Idrotten som integrationsarena* (2000) som baseras på data från ett större forskningsprojekt benämnt *De avgörande åren*.

Projektet har pågått sedan 1997, är huvudfinansierat av Socialvetenskapliga forskningsrådet och har som utgångspunkt föreningsidrottens utformning och innehåll i relation till idrottsrörelsens uttalade målsättningar och samhällets idrottsstöd. Projektet leds av Tomas Peterson. Bland övriga deltagare i projektet kan nämnas sociologen Mats Franzén och pedagogen Per Nilsson.

Den konkreta studien omfattar drygt tusen fotbollsspelande pojkar och flickor vilka följs under en längre period. Ungdomarna är födda 1984 och var vid det första undersökningstillfället 13 år gamla. Projektet förväntas att pågå till och med 2009 då de som ingår i gruppen uppnått 25 års ålder. Datainsamlingen bygger huvudsakligen på årliga spelarenkäter, kompletterat med enkäter till föräldrar, tränare och föreningar. Datamaterialet har möjliggjort analyser ur ett flertal olika aspekter och redan resulterat i ett flertal forskningsrapporter.

Några resultat

- Det finns en stor andel invandrar- och flyktingbarn inom fotbollen. I studien ingick 23 procent, eller 210 spelare med minst en förälder av utländsk härkomst, vilket kan jämföras med cirka elva procent i landet som helhet. En mer ingående granskning visade framför allt överrepresentation av grupper vars föräldrar var födda i Finland, det forna Jugoslavien och Turkiet.

- Föräldrar till invandrarbarn är underrepresenterade som idrottsledare. Medan 23 procent av spelarna hade minst en förälder född utanför Sverige var endast åtta procent av ledarna födda utanför Sverige.
- Karriärdrommar och karriärvägar. Dubbelt så många invandrarspelare som spelare med två svenskfödda föräldrar sade sig vilja bli fotbollsproffs. Värt att nämna är också att pojkspelare med invandrarbakgrund i större utsträckning hade bytt förening och då företrädesvis uppåt i seriesystemet. Invandrarpojkar var vid 13 års ålder överrepresenterade i alla de elitföreningar som fanns med i undersökningen.

Invandrare framgångsrika

Över huvud taget visar studien att invandrarungdomar klarar sig bra inom fotbollen. Som ett första mått på framgång har Peterson granskat vilka som gick vidare i den selektionsprocess som ingår i Svenska fotbollförbundets (SvFF) utbildningsverksamhet, mer konkret:

- Vilka som blev uttagna till distriktszonläger 1997 (som trettonåring).
- Vilka som tillhörde sitt distriktslag på ett elitpojk- och elitflickläger 1999 i Halmstad.
- Vilka som blev uttagna till något av de fyra uppvisningslag som spelade matcher den sista lägerdagen, så kallade "All Star Team".
- Vilka som blev uttagna till den första landslagssamlingen för pojk- och flicklandslag hösten 1999.
- Vilka som gjorde minst en landskamp under åren 1999-2001.

Andelen spelare med en eller båda föräldrar födda utom Sverige av samtliga spelare i undersökningen vid olika etapper av SvFF:s utbildningssystem 1997-2001 (procent)					
	Zon -97	Elitläger -98	All star team -99	Samling -99	Landskamp 99-01
Pojkar	41	63	71	67	83
Flickor	21	33	60	50	50
Total andel	33	53	68	63	75

Som Peterson konstaterar framkommer att för såväl pojkarna som flickorna som för hela gruppen gäller således att spelarna med invandrarbakgrund klarade sig vidare i ökad utsträckning för varje etapp fram till den första landslagssamlingen. För pojkarna fortsatte därefter ökningen även i fråga om landslagsspel 1999-2001. Det sammantagna resultatet visade således att invandrarbarnens andel mer än tredubblats i förhållande till deras andel av den ursprungliga trettonårsgruppen. Jämförande undersökningar av samtliga spelare på elitpojk- och elitflickläger 1999 har visat samma tendenser. Av allt att döma var de karriärdrommar som ofta uttalades av invandrarungdomarna mer än tomma ord.

Vidare läsning

Rolf Carlson, *Etnicitet och social mångfald. Belastning eller tillgång inom barn- och ungdomsidrotten*, Rapport i pedagogik 2001:02 Institutionen för idrotts- och hälsovetenskap, Idrottshögskolan (2001)

Rolf Carlson, *Föreningsidrotten i en mångkulturell miljö - en pilotstudie i Södermanlands län*, Rapport i pedagogik 1996:01, Institutionen för idrotts- och hälsovetenskap, Idrottshögskolan (1996)

Rolf Carlson, "Föreningsidrott i ett mångkulturellt samhälle" i *Svensk idrottsforskning* nr 3/97

Jesper Fundberg, *Möten på fotbollsplan - en studie av den mångkulturella idrotten* (Tumba 1996)

Jesper Fundberg, *Möten med föreningar - en studie av invandrares föreningsliv i Botkyrka kommun* (Tumba 1996)

Jesper Fundberg, "En etnisk tackling?" i (red) Karl-Olov Arnstberg, *Boja eller befrielse?* (Botkyrka 1996)

Jesper Fundberg, "Identitet är att vara eller bli någon" i *Invandrare & minoriteter* (1997)

Jesper Fundberg, "Invandrare och idrott. Om att skapa kategorier och normalitet" i *Fataburen* (2000)

Jesper Fundberg, "Spelar Gud fotboll med oss?" i *Svensk idrottsforskning* nr 4/1996

Jesper Fundberg, "Lyssna, lär och lira!" i (red) Mats Trondman, Nihad Bunar m fl, *Varken ung eller vuxen: "samhället idag är ju helt rubbat"* (Stockholm 2001)

Arne Järtelius, *Invandrare och idrott - ett studie- och diskussionsmaterial* (Stockholm 1983)

Per Nilsson, *Fritid i skilda världar. En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt och kontextuellt perspektiv* (Stockholm 1998)

Tomas Peterson, "Idrotten som integrationsarena?" i *Att möta främlingar*, Göran Rystad & Svante Lundberg (red), (Lund 2000)

RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 123 87 Farsta Tel: 08-605 60 00 Fax: 08-605 62 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se Hemsida: www.rf.se